



Strasbourg den 14.11.2017  
COM(2017) 673 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,  
RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT  
REGIONKOMMITTÉN**

**Stärka den europeiska identiteten genom utbildning och kultur**

**Europeiska kommissionens bidrag till toppmötet i Göteborg den 17 november 2017**

## *Stärka den europeiska identiteten genom utbildning och kultur*

### *Europeiska kommissionens bidrag till toppmötet i Göteborg den 17 november 2017*

*”Utbildning och kultur är nyckeln till framtiden, både för enskilda och för hela EU. Det är så vi vänder svårigheter till möjligheter, så vi gör speglar till fönster och så vi förankrar begreppet 'europeisk' i hela dess bredd. När EU:s ledare möts i Göteborg den här veckan måste vi ta tillfället i akt och se till att utbildning och kultur blir drivande för nya jobb, ekonomisk tillväxt, social rättvisa och enighet.”*

*(Kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker, 17 november 2017)*

*”EU är inte perfekt men det är det bästa verktyg vi har för att ta itu med de nya utmaningar som vi står inför. Vi behöver EU för att kunna garantera fred och demokrati men även för att kunna garantera våra medborgares säkerhet. Vi behöver EU för att bättre kunna tillgodose medborgarnas behov och deras önskan att fritt leva, studera, arbeta, flytta och utvecklas i hela Europa och dra nytta av Europas rika kulturarv.”*

*(Bratislavaförklaringen, 16 september 2016)*

*”Vi vill ha en union där medborgarna har nya möjligheter att utvecklas kulturellt, socialt och ekonomiskt. [...] [Vi] förbinder oss att verka för: [...] en union där ungdomar får den bästa utbildningen och kan studera och få arbete över hela kontinenten; en union som bevarar vårt kulturarv och främjar kulturell mångfald.”*

*(Romförklaringen, 25 mars 2017)*

Debatten om EU:s framtid är i full gång. Kommissionen inledde debatten i mars 2017 med en vitbok<sup>1</sup>. Kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker lade fram sin syn på ett **mer enat, starkare och mer demokratiskt EU** i sitt tal om tillståndet i unionen 2017<sup>2</sup> och presenterade en färdplan inför stats- och regeringschefernas möte i Sibiu, utlyst av rådets ordförande Donald Tusk till den 9 maj 2019, där ytterligare beslut om EU:s framtid ska fattas i enlighet med ledarnas dagordning<sup>3</sup>.

En av de viktigaste frågorna att dryfta och besluta om är **EU:s sociala dimension**. Kommissionen har lagt fram ett särskilt diskussionsunderlag<sup>4</sup> där EU:s största landvinningar på området nämns. EU har världens mest jämlika och inkluderande samhällen med hög medellivslängd (i genomsnitt 80,7 år) och ett starkt socialt skydd som bidragit till att möta finanskrisen. Arbetslösheten minskar (den var 7,5 % i september 2017, den lägsta sedan november 2008) men varierar avsevärt mellan länderna: 18,4 miljoner människor saknar fortfarande jobb, varav 3,7 miljoner unga. Samtidigt uppger 40 % av arbetsgivarna i EU att de har svårt att hitta personer med den kompetens som behövs för tillväxt och innovation.

---

<sup>1</sup> COM(2017) 2025.

<sup>2</sup> [https://ec.europa.eu/commission/state-union-2017\\_sv](https://ec.europa.eu/commission/state-union-2017_sv)

<sup>3</sup> <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/talinn-leaders-agenda/>

<sup>4</sup> COM(2017) 206.

Att vi reflekterar över vår unions framtid förutsätter också att vi reflekterar över **hur stark vår gemensamma identitet är**. När våra europeiska värderingar och demokratier sätts på prov av ökande populistiska strömningar hemma och borta och av fejknyheter och manipulerade informationsflöden är det dags för EU:s ledare och institutioner att reagera. EU och medlemsstaterna beslutade i Rom i mars 2017 att bevara EU som ett unikt projekt som enligt mottot ”**förenade i mångfalden**” kunnat ta vara på nationernas unika starka sidor och rikedom för att nå oanade framgångar. Sextio år efter att Romfördragen undertecknades är det fortfarande viktigt att stärka vår europeiska identitet, och utbildning och kultur är de bästa sätten att göra det.

Därför har EU:s stats- och regeringschefer beslutat att sammanstråla i Göteborg den 17 november 2017 för att diskutera utbildningens och kulturens betydelse för att stärka denna känsla av att höra samman och ingå i en kulturgemenskap.

Detta meddelande utgör kommissionens bidrag till stats- och regeringschefernas möte. Här presenteras centrala frågor och möjliga vägar framåt **i överensstämmelse med subsidiaritetsprincipen** och det förhållandet att utbildning och kultur främst är medlemsstaternas, regionernas och de lokala myndigheternas ansvar. EU:s befogenheter är begränsade till att uppmuntra samarbetet och stödja och komplettera de nationella insatserna. EU kan också finansiera program (Erasmus för utbildning och Media för kultur är de mest väletablerade och populära).

I meddelandet presenteras en vision om ett **europeiskt område för utbildning**, med utgångspunkt i den nya kompetensagendan för Europa<sup>5</sup> och EU:s ungdomsinitiativ<sup>6</sup>. Utbildning är en del av lösningen för att hjälpa fler människor att hitta bra jobb, bättre svara mot ekonomins kompetensbehov och stärka EU:s **motståndskraft** i en tid som kännetecknas av snabba förändringar på grund av teknikrevolutionen och globaliseringen. Den sistnämnda aspekten togs upp i kommissionens **diskussionsunderlag om att möta globaliseringen**<sup>7</sup>, där det framhölls att socialpolitiken och utbildningspolitiken har central betydelse för motståndskraft, innovation och konkurrensförmåga. EU är inte särskilt bra på att tillhandahålla hög kompetens, eftersom även de bästa medlemsstaterna hamnat efter de avancerade länderna i Asien. Europa har dock som mål att ta vara på alla möjligheter som utvecklingen skapar.

Det ligger därför i alla medlemsstaters gemensamma intresse att ta vara på utbildningens och kulturens hela potential som drivkraft för jobb, social rättvisa aktivt medborgarskap och ett sätt att uppleva **den europeiska identiteten i hela dess bredd**.

---

<sup>5</sup> COM(2016) 381.

<sup>6</sup> COM(2016) 940: Satsning på Europas unga. COM(2016) 941: Förbättra och modernisera utbildningen. COM(2017) 248: Utveckling av skolan och utbildning av hög kvalitet för en bra start i livet. COM(2017) 247: En ny EU-agenda för högre utbildning.

<sup>7</sup> COM(2017) 240.

## 1. En ambitiös gemensam europeisk agenda för utbildning och kultur

EU står inför ett antal tendenser:

- Fortsatt digitalisering, automatisering, artificiell intelligens samt behovet av att hålla jämna steg med den tekniska utvecklingen.
- Framtidens arbete, dess inverkan på arbetsförhållandena och framtidens kompetensbehov.
- Modernisering av de europeiska välfärdsstaterna, social inkludering och behovet av att sprida tillväxtens fördelar och minska ojämlikheten och ojämställdheten.
- Befolkningsutveckling, en åldrande arbetskraft och behovet att integrera en kulturellt mångfaldig invandrarbefolkning.
- Nya sätt att kommunicera, sociala medier, fejknyheter och behovet av att främja mediekompetens hos alla.
- Uppblossande populism och främlingsfientlighet, risk för våldsbejakande radikaliserings och behovet av att stärka känslan av tillhörighet.

Utbildning och kultur kan och bör vara en del av lösningen på många av dessa problem, och erbjuder sätt att ta vara på möjligheterna med dem:

- Utbildning utgör grunden för kreativa och produktiva arbetstagare som driver på FoU och innovation, så att man kan styra den tekniska och digitala utvecklingen i stället för att reagera på den. Utbildning förser människor med den kompetens de behöver på arbetsmarknaden och gör det möjligt för dem att anpassa sig till nya omständigheter och strukturförändringar eller disruptiv teknik. Utbildning, omskolning och kompetenshöjning kan underlätta övergången mellan olika arbeten. Utbildning ger människor möjlighet att själva skapa nya jobb. En högutbildad och flexibel arbetskraft utgör grunden för en **motståndskraftig ekonomi** som klarar av chocker bra och agerar proaktivt i den globala ekonomin.
- Utbildning är också det bästa sättet att stärka anställbarhet och hjälpa människor att få bra jobb. De erbjuder det bästa skyddet mot arbetslöshet, fattigdom och social utslagning. Förutsatt att utbildningen är av god kvalitet och inkluderande lägger utbildning från barndomen och framåt grunden för social sammanhållning, social rörlighet och ett jämlikt samhälle.
- Samtidigt kan utbildning och kultur bidra till att göra EU till ett attraktivt ställe att bo, studera och arbeta som präglas av frihet och gemensamma värderingar som kommer till uttryck i grundläggande rättigheter och ett öppet samhälle. Utbildning utgör grunden för ett **aktivt medborgarskap** och bidrar till att förebygga populism, främlingsfientlighet och våldsbejakande radikaliserings.
- Europas kulturella mångfald är en styrka som uppmuntrar kreativitet och innovation, samtidigt som det är det gemensamma arv som utgör det europeiska levnadssättets kännetecken. Utbildning och kultur spelar en avgörande roll för att människor ska lära känna varandra bättre över gränserna och uppleva och vara medvetna om vad det innebär att vara "europeisk". Att förstå och bevara vårt kulturarv och mångfald är en

förutsättning för att bevara vårt gemensamma kultur, våra gemensamma värderingar och vår **identitet**.

## 2. Öka rörligheten och underlätta gränsöverskridande samarbete

Människorna i EU kan fritt studera, arbeta, resa och utbyta idéer. Det europeiska projektet har alltid handlat om att överbrygga gränser och möjliggöra fri rörlighet. I dag finns det en inre marknad för varor men inte för utbildning och kultur. Dock syns ett ökat intresse i utbildnings- och kulturkretsarna för gränsöverskridande samarbete och rörlighet för både studerande och kulturarbetare i alla medlemsstater.

En hinder för studerandes rörlighet är att **utbildningsbevis** från högre utbildning trots Bolognaprocessen<sup>8</sup> och andra former av samarbete inom Europarådet, inte smidigt erkänns i andra medlemsstater, vilket innebär att unga människor utan giltiga skäl hindras från att börja studera eller arbeta i ett annat land. Detta är ett försuttet tillfälle att ge ungdomar en bra utbildning och hindrar flödet av idéer, vilket hämmar verksamheten på universitet och högskolor och inom forskning och innovation. Det är också ett hinder för en verkligt integrerad europeisk arbetsmarknad.

Det finns en mängd administrativa och byråkratiska problem som hindrar **universitet och högskolor** och andra utbildare från att fungera smidigt över gränserna. Dessutom är studieprogram som leder till kvalifikationer som erkänns automatiskt i fler än ett land fortfarande undantag. Detta gör det svårare för universitetsexaminerade och bromsar universitetens verksamhet, när de måste sköta administration i stället för att satsa på kvalitet.

Enligt de internationella rankningarna av de 50 bästa universiteten i världen ligger bara 10 i EU. Det är viktigt att EU förblir attraktivt för studier och att fler europeiska universitet i framtiden ligger i topp i internationella rankningar. För att stödja kvaliteten i den högre utbildningen och utveckla känslan av samhörighet inom EU finansierar EU-budgeten ett litet antal europeiska högre läroanstalter som bedriver utbildning i EU-frågor: Europeiska universitetsinstitutet i Florens, College of Europe i Brygge och Natolin, Europeiska institutet för offentlig administration i Maastricht, Europeiska rättsakademien i Trier samt Centre International de Formation Européenne i Nice. Av samma anledning bör EU-institutionerna och medlemsstaterna stödja inrättandet av skolan för europeiska och gränsöverskridande styrelseformer i Florens, som är tänkt att utbilda ledare från de nationella offentliga förvaltningarna, den privata sektorn och det civila samhället i EU-frågor. EU stöder också Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT), som hjälper kreativa talanger att utveckla nya idéer och företagsprojekt.

EU har även gjort bra ifrån sig med att **aktivt främja rörlighet**, först och främst för högskolestuderande men även gymnasieelever, studerande i yrkesutbildningen, unga yrkesverksamma och lärare genom Erasmus+-programmet. Nu senast grundade kommissionen Europeiska solidaritetskåren, som erbjuder nya möjligheter till volontärarbete,

---

<sup>8</sup> Bolognaprocessen startade 1999 och är en mellanstatlig process för att underlätta ömsesidigt erkännande av examensbevis från högre utbildning i 48 länder.

praktik och jobb för EU-ungdomar i åldrarna 18–30. Projektet Move2Learn Learn2Move inleddes 2017 och har gett unga européer möjlighet att upptäcka och lära känna Europa.

Det mest framträdande exemplet på EU:s åtgärder för att främja rörligheten är de olika omgångarna av **Erasmus**<sup>9</sup>, ett av de populäraste EU-programmen. Efter 30 års verksamhet har Erasmusprogrammet hjälpt 9 miljoner människor att studera, undervisa eller arbeta som volontärer i ett annat land. ”Erasmusgenerationen” har blivit ett begrepp. Erfarenheten visar att Erasmus-deltagare har utmärkta möjligheter på arbetsmarknaden. I dessa globaliseringstider kan man räkna med att sådana erfarenheter blir ännu mer värdefulla. Det är dock fortfarande så att **endast 3,7 % av alla ungdomar har möjlighet att delta i denna typ av rörlighet**. Det är också ett faktum att rörlighet utanför de här etablerade ramarna fortfarande är svårt av de anledningar som nämnts ovan.

Om EU:s ledare och EU-medborgarna efterlyser ett öppet EU där rörlighet för studier är det normala och EU vill förbli något som kännetecknas av hög kvalitet och är attraktivt för studier, forskning och arbete, är tiden mogen att arbeta för ett **uropeiskt område för utbildning**. Även om EU:s befogenheter inom utbildning och kultur inte öppnar för harmonisering som på andra områden, är det möjligt och önskvärt att vidta åtgärder på EU-nivå som bygger på samarbete.

Nästa steg (för de idéer nedan som förutsätter EU-finansiering efter 2020 kommer slutliga beslut att fattas i samband med diskussionerna om EU:s finansiering i framtiden och nästa fleråriga budgetram):

- Som en viktig del av det europeiska området för utbildning utarbeta ett förslag till **rådsrekommendation om ömsesidigt erkännande av examensbevis för högre utbildning, skola och studier utomlands**. Detta kan kompletteras med en ny process, med utgångspunkt i befintliga samarbetsystem, för att underlätta sådant erkännande och gå vidare med gränsöverskridande validering av intyg på utbildning och livslångt lärande (**”Sorbonneprocessen”**).
- Stärka det beprövade **Erasmus+-programmet** för alla målgrupper som redan ingår (elever, studerande, praktikanter, lärlingar och lärare) i syfte att fördubbla antalet deltagare och nå ut till deltagare från mindre gynnade miljöer fram till 2025.
- Under 2019 inleda ett pilotprojekt för ett **EU-studentkort** med målet att senast 2025 erbjuda det till alla rörliga studerande, för att underlätta studeranderörlighet över nationsgränserna och erbjuda ett nytt, användarvänligt sätt att lagra uppgifter om en persons akademiska meriter.
- Arbeta för sant **europeiska universitet** som kan nätverka och samarbeta problemfritt över gränserna och konkurrera internationellt, bland annat genom att inrätta en skola för europeiska och gränsöverskridande styrelseformer (vid Europeiska universitetsinstitutet i Florens, Italien).

<sup>9</sup> <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/>

### 3. Investera i människor och utbildning

Investeringar i utbildning ligger i alla medlemsstaters och EU:s **gemensamma intresse**, eftersom utbildningen driver på sysselsättning, ekonomisk tillväxt och ökad välfärd, och understödjer ekonomisk och social konvergens uppåt både inom och mellan medlemsstaterna. Investeringar i grundläggande utbildning och kompetenslyft under hela livet lönar sig, både för individen och för statskassan. Utbildning bidrar inte bara till att uppnå ekonomiska och sociala mål, utan är även en rättighet som fastställs i artikel 14 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, även om rättigheten bara gäller gentemot EU:s institutioner och organ och gentemot medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten.

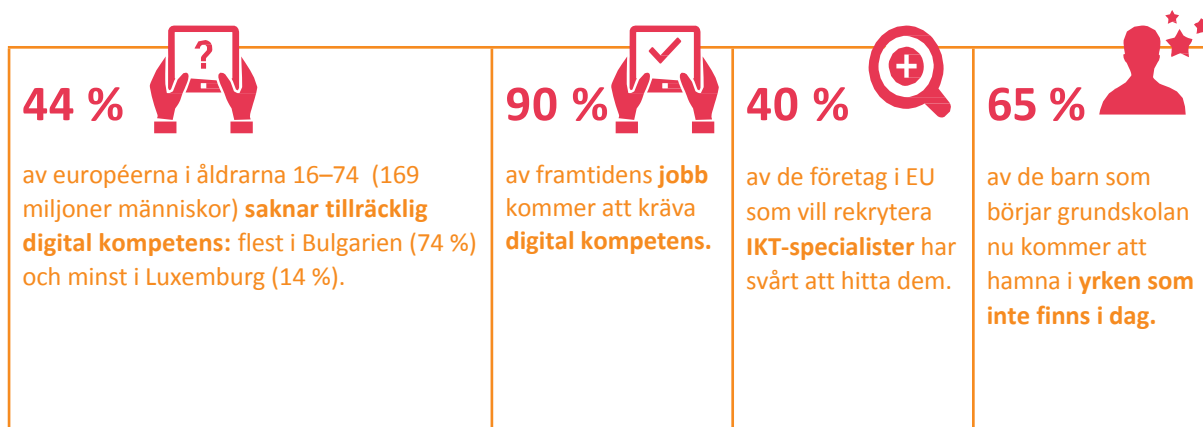
EU:s utbildningssystem håller i allmänhet god kvalitet, men det finns också brister: för många elever får endast låg kompetens. Nyligen ökade andelen **lågpresterande** i naturvetenskap med 25 %. Andelen lågpresterande elever i matematik har i flera år legat kring 20 %. Dessa ungdomar kommer att få allvarliga problem på arbetsmarknaden. 20 % av EU:s befolkning i arbetsför ålder har svårt att läsa, skriva och räkna. 44 % av EU:s befolkning har låg digital kompetens. Eftersom efterfrågan på kompetens fortsätter att öka kommer problemet inte att försvinna av sig självt.

De senaste uppgifterna från OECD:s Pisa-undersökning (programmet för internationell utvärdering av elevprestationer) visar att **en femtedel av eleverna** i EU har **otillräckliga färdigheter i läsning, matematik och naturvetenskap**. Mellan 2012 och 2015 förvärrades tendensen till låga prestationer i EU som helhet. I de länder som deltog i OECD:s undersökning PIAAC (programmet för internationell utvärdering av vuxnas kompetens) 2012 har 5–28 % av de vuxna bara färdigheter på den lägsta nivån av läskunnighet och 8–32 % på den lägsta nivån av matematik.



Ett annat problem har att göra med **lika möjligheter**. Lågpresterande elever kommer till oproportionerligt stor del från mindre gynnade miljöer (dvs. från hushåll med låga inkomster eller låg utbildning). Detta visar att utbildningen i praktiken ofta inte erbjuder någon verklig möjlighet till social rörlighet. Kvalitet i utbildningen är inte bara en fråga om att uppnå goda resultat utan också att se till att *alla* elever får det stöd som de behöver för att uppnå goda resultat.

En annan central aspekt av högkvalitativ utbildning är att se till att utbildningssystemen, inbegripet systemen för yrkesutbildning, ger de kunskaper, färdigheter och kompetenser som är anses oundgängliga i dagens värld. Eftersom kompetensbehoven förändras snabbt har lärande på arbetsplatsen i form av lärlingsutbildning eller mer allmänt i form av livslångt lärande avgörande betydelse, och företagen har en viktig roll att spela genom partnerskap mellan näringslivet och utbildningen. För att kunna dra nytta av teknikens utveckling måste brister i utbildning i digitala färdigheter som programmering och it-säkerhet, mediekompetens och entreprenörskap åtgärdas. Social kompetens, medborgarkompetens och ”lära sig att lära” är dessutom avgörande för ungdomarna ska kunna delta fullt ut i mångfaldspräglade och föränderliga samhällen. Ökade satsningar krävs för att ta fram läroplaner som är heltäckande och omfattar alla dessa ”**nyckelkompetenser**”.



En särskild fråga är **språkinläring**. Den europeiska integrationen förutsätter goda språkkunskaper. Flerspråkighet är en av de största tillgångarna för den europeiska kulturella mångfalden men samtidigt en av de största utmaningarna. Nästan hälften av EU-medborgarna talar bara sitt modersmål. Samtidigt är det i de flesta medlemsstater<sup>10</sup> obligatoriskt att lära sig två främmande språk för alla elever i allmän utbildning vid någon tidpunkt under skolgången.

Ytterligare ett problem är att få väljer att studera **naturvetenskap, teknologi och matematik**, särskilt flickorna. På samma sätt finns det inte tillräckligt med möjligheter till tvärvetenskapliga studier, och alltför få studerande kombinerar naturvetenskap och teknik med humaniora. Detta ökar risken för brist på arbetskraft och kompetens, vilket kan hämma innovationen och konkurrenskraften.

Nästa steg:

- Utarbeta en **rådsrekommendation om bättre språkinläring** i EU med målet att senast 2025 ska alla ungdomar i EU efter avslutat gymnasium ha goda kunskaper i två språk utöver modersmålet.
- I samband med omläggningen av det befintliga EU-samarbetet höja ambitionsnivån fram till 2025 i rådets riktmärken för andelen lågpresterande och avhoppare från skolan, genom att sänka det första riktmärket från dagens 15 % till 10 % och det andra från 10 % till 5 %. Nya riktmärken kan överenskommas för **digital kompetens och entreprenörskap**.
- **Uppdatera rekommendationen** om nyckelkompetenser i början av 2018.

Tre viktiga faktorer bidrar till bättre utbildning: För det första kvaliteten på **lärare och undervisning**. Lärarna spelar en central roll för att förmedla färdigheter, kompetens och kunskap och främja ett internationellt perspektiv i början av en ung människas liv. Ju bättre lärare, desto bättre resultat. Men många lärare kommer att gå i pension de närmaste åren, och det är viktigt att locka tillräckligt med kvalificerad och motiverad personal till yrket. Det förutsätter att man erbjuder högkvalitativ utbildning och attraktiva framtidsutsikter för fortbildning och löner.

<sup>10</sup> Belgien (den franskspråkiga gemenskapen), Tyskland, Irland, Spanien, Kroatien, Ungern och Storbritannien är länder där det är valfritt snarare än obligatoriskt att lära sig två språk.



Den andra faktorn är **livslångt lärande**. Visserligen tillbringar ungdomarna merparten av sin tid i utbildning, men investeringarna i kompetens sjunker efter examen och ligger för de flesta still under resten av livet. Livslångt lärande ger möjlighet till omskolning och kompetenshöjning, men bara en liten del av de vuxna deltar i sådana aktiviteter, och de flesta av dem var redan välutbildade. De flesta lågutbildade vuxna, även de som har svårt med den grundläggande kompetensen, och de som har osäkra eller splittrade anställningsformer, deltar inte i livslångt lärande. I dag finns betydande skillnader mellan EU-länderna när det gäller deltagande i livslångt lärande. Det är viktigt att sträva efter konvergens och öka andelen personer som deltar i lärande under hela livet. Detta är ett lovande sätt att förmera EU:s kompetens- och kunskapskapital. För två generationer sedan var tillgång till grundläggande utbildning avgörande för tryggheten, men i dagens föränderliga omvärld har denna betydelse tagits över av livslångt lärande.

Samtidigt finns det belegg för att god utbildning under den tidiga barndomen lägger en god grund för lärande i skolan och i resten av livet, men i praktiken finns det brister med tillgången till den utbildningen och dess kvalitet och överkomlighet.

Den tredje faktorn är **innovation och digital teknik i utbildningen**. De erbjuder nya möjligheter för undervisnings- och inlärningsmetoder, men EU släpar efter med att utnyttja dem. Alltför få skolor har tillgång till snabba uppkopplingar och digital utrustning, och alltför få lärare drar nytta av fortbildningsprogram på dessa områden.

*Nästa steg (för de idéer nedan som förutsätter EU-finansiering efter 2020 kommer slutliga beslut att fattas i samband med diskussionerna om EU:s finansiering i framtiden och nästa fleråriga budgetram):*

- Öka stödet för lärare genom att öka deras rörlighet i Europa och genom **nätverket för e-vänskolekontakter**, som syftar till att 2020 ha kommit upp i 600 000 användare, och genom massiva öppna kurser på internet som en del av en ny **lärarakademi i EU**.
- Skapa dynamik för att stimulera livslångt lärande genom att sätta ett mer ambitiöst **riktmärke för deltagande i livslångt lärande** på 25 % senast 2025.
- Utarbeta en **rådsrekommendation om en kvalitetsram för förskoleverksamhet och barnomsorg**, åtföljt av ett mer ambitiöst **gemensamt riktämärke** som går ut på att minst 95 % av barnen mellan 3 år och den obligatoriska skolåldern ska erbjudas plats i barnomsorgen.
- Utarbeta en ny **digital utbildningshandlingsplan** för att främja **innovativa, personanpassade och digitala undervisningsmetoder** och teknik som bidrar till bättre lärandesresultat. Genomföra ett **nytt EU-mål för uppkoppling** som går ut på att alla skolor ska ha ultrasnabbt bredband senast 2025.

#### **4. Stärka känslan av en europeisk identitet och medvetenhet om kulturarvet**

Frihet, demokrati, jämlikhet, respekt för rättsstaten, de mänskliga rättigheterna och den mänskliga värdigheten är de värderingar som EU bygger på. De ingår i den europeiska identiteten. **Utbildning, kultur och idrott spelar en central roll för att främja ett aktivt**

**medborgarskap och gemensamma värderingar** i den unga generationen. Att kombinera dem i konkreta, lokala projekt bidrar till att stärka känslan av en europeisk identitet. Initiativ såsom den europeiska dagen i skolan<sup>11</sup> bör få förlängt stöd och utvecklas i större skala.

EU bedriver olika verksamheter för att bevara och stärka Europas kulturarv och erbjuder stöd till de kulturella och kreativa sektorerna. EU tillhandahåller också rättsliga ramar som syftar till att förbättra villkoren för författare och andra upphovsmän att skapa, sprida och få ersättning i den digitala världen.

Även om resultat i fråga om kultur och identitet är svåra att mäta, bidrar kulturella aktiviteter till att människor får bättre erfarenhet, lär känna varandra bättre och förstår vad det innebär att vara europé. Här är det på sin plats att nämna den väletablerade verksamheten med **europeiska kulturhuvudstäder**<sup>12</sup> som framhävt och främjat kulturell mångfald i 30 år. Samtidigt får de kulturella näringarnas ekonomiska betydelse inte underskattas. EU:s kulturella och kreativa sektorer står för omkring 4 % av EU:s BNP och sysselsätter 8 miljoner européer.

**Europaåret för kulturarv 2018**<sup>13</sup> blir en möjlighet att öka medvetenheten om kulturens och kulturarvets betydelse, och framför allt ett tillfälle att erinra om att kulturarvet *tillhör alla*. Det blir också ett tillfälle att lyfta fram kulturarvets stora ekonomiska betydelse. Det är även ett tillfälle att visa hur digitala verktyg kan öka tillgången till kulturellt material och kulturella möjligheter, och framhäva initiativ som **Europeana**<sup>14</sup>, som underlättar digital tillgång till kulturellt material i bibliotek, arkiv och museer.

**Programmet Kreativa Europa**<sup>15</sup> stöder spridningen av kulturprojekt över gränserna, rörlighet för konstnärer och en omfattande distribution av europeiska filmer. Programmets garantiinstrument för kultur och den kreativa sektorn har som mål att förbättra tillgången till finansiering för små och medelstora kulturföretag och utveckla verksamhet som bygger på kulturella värden eller konstnärliga och andra kreativa uttryck. Garantiinstrumentet har varit i drift sedan den 30 juni 2016 och har en budget på 121,4 miljoner euro för åren 2016–2020. Hittills har marknadsgenomslaget ökat, och garantiavtal har redan tecknats i Spanien, Frankrike och Rumänien, medan fyra ytterligare avtal håller på att utarbetas i Belgien, Italien och Tjeckien. Mediaprogrammet har sedan 1991 investerat över 2,5 miljarder euro i europeiska filmer och annat audiovisuellt material, genom stöd till produktion, marknadsföring och gränsöverskridande distribution.

Då kvalitetsjournalistik och faktarapportering alltmer utmanas av fejknyheter och ”alternativa fakta” behöver vi ta starkare ställning för mediefrihet, mediepluralism och öppenhet i medierna i EU. Även om EU inte har några direkta mediepolitiska befogenheter har man

---

<sup>11</sup> Den europeiska dagen i skolan är ett bra exempel på hur studerande kan komma i kontakt med EU. Sedan 2007 har projektet, som lanserades av förbundskansler Angela Merkel med anledning av att Tyskland var ordförandeland i rådet, gett tyska studerande möjlighet att lära känna EU bättre. Politiker från alla politiska nivåer och tjänstemän från EU-institutionerna bjuds in för att besöka skolor och diskutera EU.

<sup>12</sup> [https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/capitals-culture\\_en](https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/capitals-culture_en)

<sup>13</sup> [https://ec.europa.eu/culture/european-year-cultural-heritage-2018\\_en](https://ec.europa.eu/culture/european-year-cultural-heritage-2018_en)

<sup>14</sup> <https://www.europeana.eu/portal/en>

<sup>15</sup> <https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/>

under flera år haft ett nära samarbete med **Euronews**. Euronews grundades 1993 av ett antal nationella europeiska public service-företag med målet att få ett europeiskt medieföretag som erbjuder oberoende information av hög kvalitet med ett alleuropeiskt perspektiv. Projektet var vid den tidpunkten avsett att bidra till att stärka den europeiska identiteten. EU har därför, utan att gå in som ägare, lämnat ekonomiskt stöd till kanalen och dess sändningar av program på nio EU-språk och även på arabiska och farsi. EU-finansieringen utgör i dag 36 % av budgeten för Euronews (25 miljoner euro om året).

Dock har de europeiska nationella public service-företagen med tiden blivit minoritetsägare, medan privata medieföretag och privata investerare från länder utanför EU ökat sina marknadsandelar. Det finns ökad oro för att en kanal som ger tittarna intrycket av att vara ett slags europeiskt public service-företag inte alltid återspeglar mångfalden av åsikter som finns i EU eller de europeiska värderingarna. Därför behöver vi eftertanke och ett politiskt beslut om vilken ambitionsnivå EU har för Euronews framtid. Europaparlamentet bör engageras i denna process.

Nästa steg (för de idéer nedan som förutsätter EU-finansiering efter 2020 kommer slutliga beslut att fattas i samband med diskussionerna om EU:s finansiering i framtiden och nästa fleråriga budgetram):

- Utarbeta en **rådsrekommendation om gemensamma värderingar, inkluderande utbildning och den EU-dimensionen i undervisningen.**
- Öka finansieringskapaciteten hos **garantiinstrumentet för kultur och den kreativa sektorn** fram till 2020 så att banker och andra finansinstitut från fler länder väsentligt ökar finansieringen av små och medelstora företag inom den kulturella och kreativa sektorn.
- Senast 2020 lansera **strategin #Digital4Culture** för att knyta samman kultur och digital teknik och ta vara på den digitala teknikens potential att stärka kulturens positiva ekonomiska och sociala effekter av kultur.
- Med sikte på 2025 stöpa om den **europeiska kulturagendan** på grundval av den fördragsfästa principen om integrering av kultur, för att främja EU:s kulturella dimension, särskilt europeisk identitet genom kultur och värderingar.
- Stärka det europeiska inslaget i **Euronews**.

## 5. Slutsatser och framtidsutsikter

Europa är en kulturgemenskap som bygger på gemensamma värderingar och framgångsrik ekonomisk integration, särskilt den inre marknaden. EU:s sociala marknadsekonomi är det europeiska levnadssättets adelsmärke; den kombinerar ekonomisk frihet med sociala principer som återspeglas i den europeiska pelaren för sociala rättigheter.

Utbildnings- och kulturpolitiken är främst medlemsstaternas och de regionala och lokala myndigheternas ansvar. EU-nivån har en viktig kompletterande uppgift, särskilt för

gränsöverskridande verksamhet (de mest framträdande exemplen på EU:s insatser är Erasmus+-programmet och Mediaprogrammet). Det ligger i samtliga medlemsstaters gemensamma intresse att ta vara på hela potentialen i utbildning och kultur. En samlad insats skulle ge EU som helhet bättre förutsättningar att hantera dagens utmaningar.

En **vision för 2025** kan vara ett EU där utbildning, studier och forskning inte hindras av gränser. En kontinent där det har blivit normalt att tillbringa en tid i en annan medlemsstat – för att studera eller arbeta – och där alla utöver sitt modersmål talar två andra språk. En kontinent där människorna har en stark känsla för sin identitet som européer, för det europeiska kulturarvet och dess mångfald.

Att förverkliga denna vision måste vara ett gemensamt företag. Det innebär att arbeta tillsammans för en **gemensam dagordning**, med full respekt för subsidiaritetsprincipen.

I centrum för denna gemensamma dagordning står idén att tillsammans arbeta för ett **europeiskt område för utbildning** som bygger på förtroende, ömsesidigt erkännande, samarbete, utbyte av bästa praxis, rörlighet och tillväxt, som bör stå färdigt 2025, bland annat genom följande:

- Rörlighet i utbildningssyfte är tillgängligt för alla.
- Hinder för erkännande av kvalifikationer, både inom skolor och högskolor, ska bort.
- Utveckling av läroplaner och kursplaner moderniseras.
- Språkinläring främjas.
- Europeiska universitet håller världsklass och kan arbeta smidigt tillsammans över gränserna.
- Allmän och yrkesinriktad utbildning och livslångt lärande förbättras.
- Innovation i utbildning i den digitala tidsåldern främjas.
- Lärarna får mer stöd.
- Kulturarvet bevaras och en känsla av en europeisk identitet och kultur fostras.

Att investera i människor är inte gratis. För att denna ambitiösa gemensamma dagordning ska vara trovärdig måste EU engagera sig för investeringar i människor som står i proportion till det här. Stöd för att ungdomar ska vinna erfarenheter i en annan medlemsstat kräver betydande finansiering. Den politiska ambitionsnivån behöver anpassas till de medel som står till buds och kommer därför att behöva avspeglas i framtida diskussioner om EU:s finansiering.

Andra delar kräver inte nya anslag utan investeringar i samarbete, t.ex. genom förenkling av bestämmelserna om erkännande eller undanröjande av rättsliga hinder för gränsöverskridande rörlighet och samarbete.

Medlemsstaterna investerar redan i genomsnitt nästan 5 % av BNP i sina utbildningssystem. Det finns dock stora skillnader mellan medlemsstaterna: vissa anslår omkring 4 % eller mindre (Rumänien) och andra upp till 7 % (Danmark). Att sträva efter konvergens uppåt för att göra **EU till spetskompetensens hemvist** kommer att kräva ökade investeringar i utbildning i vissa medlemsstater för att överbrygga klyftan till genomsnittet i EU.

**Investeringar i utbildning på EU-nivå** kompletterar de nationella insatserna. Detta gäller en rad olika instrument, bl.a. rörlighetsprogrammen (Erasmus+), forsknings- och innovationsprogrammen (Horisont 2020, särskilt Marie Skłodowska Curie), de europeiska struktur- och investeringsfonderna, finansieringsinstrumenten ( däribland investeringsplanen för Europa som redan finansierar utbildningsprojekt i Finland, Portugal och Lettland) samt stödtjänsten för strukturreformer. Utbildning finansieras främst med allmänna medel. Mot bakgrund av de ansträngda offentliga finanserna, både på nationell nivå och EU-nivå, kan man dock överväga innovativa finansieringsformer, t.ex. utnyttja privata investeringar och investeringsverktyg som Europeiska fonden för strategiska investeringar, för vissa typer av utbildningsutrustning (t.ex. snabb uppkoppling i skolorna) och vissa typer av utbildning (t.ex. för att främja samarbete inom högre utbildning).

Denna gemensamma dagordning bör genomföras på grundval av den nuvarande ansvarsfördelningen med hjälp av beprövade samarbetsmetoder. Särskilt kommer den **europeiska planeringsterminen** att spela en viktig roll för att stödja strukturreformer för bättre resultat inom utbildningspolitiken och **konvergens uppåt**. En prioritering är att ge alla tillgång till inkluderande utbildning och livslångt lärande av hög kvalitet, i enlighet med princip nr 1 i den europeiska pelaren för sociala rättigheter.

Det befintliga **EU-samarbetet inom allmän och yrkesinriktad utbildning**, som fokuserar på utbyte av erfarenheter, ömsesidigt lärande och försörjning av nationella beslutsfattare med underlag om bästa praxis om vad som fungerar bra inom utbildningen, läggs om med sikten inställt på 2025 mot bakgrund av nya prioriteringar och målet att bygga upp ett **europeiskt område för utbildning**. I synnerhet kommer man att stödja en ny process ("Sorbonneprocessen") som politiskt och tekniskt kompletterar arbetet med att undanröja hinder för erkännandet av examensbevis för grundläggande och högre utbildning och verka för en smidigare gränsöverskridande validering av intyg om utbildning och livslångt lärande.

Som Jean-Claude Juncker sade den 1 mars 2017 när han lade fram kommissionens vitbok om EU:s framtid: "Europeiska unionen har förändrat våra liv till det bättre. Vi måste se till att den fortsätter med det för alla som kommer efter oss." Att sätta utbildning och kultur i centrum för våra tankar om hur vi kan stärka vår gemensamma europeiska identitet och lägga fram konkreta förslag och initiativ för att nå det målet är det bästa sättet att bevara **vår unions mångfald och rikedom**.

Vid mötet om utbildning och kultur i Göteborg den 17 november 2017 uppmanas stats- och regeringscheferna att diskutera och enas om en övergripande hållning till **följande sex politiska förslag** från kommissionen (utan att föregripa beslutet om nästa fleråriga budgetram):

- 1) Stärka **Erasmus+-programmet** för alla målgrupper som redan ingår (elever, studerande, praktikanter, lärlingar och lärare) i syfte att fördubbla antalet deltagare och nå ut till deltagare från mindre gynnade miljöer fram till 2025.
- 2) Arbeta på en **rådsrekommendation om bättre språkinläring** i EU med riktmärket att senast 2025 ska alla ungdomar i EU efter avslutat gymnasium ha goda kunskaper i två språk utöver modersmålet.
- 3) Arbeta med en **rådsrekommendation om ömsesidigt erkännande av examensbevis för grundläggande och högre utbildning och studieperioder utomlands**. Detta kan kompletteras med en ny process, med utgångspunkt i befintliga samarbetsystem, för att underlätta sådant erkännande och gå vidare med gränsöverskridande validering av intyg på utbildning och livslångt lärande ("Sorbonneprocessen").
- 4) Öka finansieringskapaciteten hos **garantiinstrumentet för kultur och den kreativa sektorn** fram till 2020 så att banker och andra finansinstitut från fler länder väsentligt ökar finansieringen av små och medelstora företag inom den kulturella och kreativa sektorn.
- 5) Arbeta för sant europeiska universitet som kan nätverka och samarbeta problemfritt över gränserna och konkurrera internationellt, bland annat genom att inrätta en **skola för europeiska och gränsöverskridande styrelseformer** (vid Europeiska universitetsinstitutet i Florens, Italien).
- 6) Stärka det europeiska inslaget i **Euronews**.